

โครงการนำร่องการเลี้ยงโคนมทดแทนในระบบชีวภาพ (วัวหลุม)

1. หลักการและเหตุผล

ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้ ซึ่งเป็นองค์กรของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในระดับภูมิภาค เห็นว่า “วัวหลุม” น่าจะเป็นแนวทางการพัฒนาหรือนวัตกรรมการจัดการฟาร์มโคนมรูปแบบใหม่ที่ดีเหมาะสมต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในอนาคตโดยชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้เป็นหน่วยงานแรกที่ได้ทดสอบการเลี้ยงโคนมทดแทนในระบบชีวภาพ (วัวหลุม) ซึ่งผลจากการเลี้ยงมาระยะหนึ่ง พบว่าโคที่นำมาเลี้ยงมีการเจริญเติบโตดี สุขภาพแข็งแรง โคนไม่ตากแดดตากฝน ผู้เลี้ยงไม่ต้องทำความสะอาดพื้นคอก ทำให้ประหยัดทั้งด้านแรงงาน ประหยัดน้ำ และพลังงานต่างๆ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่มีมลภาวะทางกลิ่นและน้ำเสียที่มีผลกระทบต่อชุมชน สามารถจัดการกิจกรรมต่างๆ ต่อตัวโคได้ง่ายสะดวก รวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีผลพลอยได้จากการจำหน่ายปุ๋ยหมักชีวภาพ ซึ่งมีคุณภาพดีเพิ่มเติมอีกด้วย ดังนั้นชุมนุมฯ จึงได้จัดทำโครงการนำร่องการเลี้ยงโคนมทดแทนในระบบชีวภาพ (วัวหลุม) เพื่อเป็นการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเกษตรกร

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นโครงการนำร่องในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมทดแทนในระบบชีวภาพ (วัวหลุม) ให้เป็นแบบอย่างแก่สหกรณ์โคนมหรือองค์กรต่างๆ ที่จะนำไปพัฒนาหรือปรับปรุงระบบการบริหารจัดการฟาร์มให้ดีขึ้น
2. เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งศึกษาดูงานการเลี้ยงโคนมทดแทนในระบบชีวภาพ (วัวหลุม) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
3. เพื่อเป็นการลดภาระต่างๆ และต้นทุนการผลิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมให้ต่ำลง และเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคนมตลอดจนหน่วยงานต่างๆ และผู้ที่สนใจทั่วไป
4. เพื่อส่งเสริมพัฒนาสถาบันของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในระดับภูมิภาคให้มีความเข้มแข็งมั่นคงและช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ได้
5. เพื่อเป็นการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในระบบชีวภาพ ซึ่งจะช่วยให้ลดมลภาวะทางกลิ่นและน้ำเสียจากการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม

3. วิธีดำเนินการ

1. ชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้ จำกัด จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการแก่สมาชิกของสหกรณ์โคนมต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้ จำกัด เพื่อจัดหาเกษตรกรและโคนมทดแทนเข้าโครงการ
2. ชุมชนสหกรณ์ฯ จัดสร้างโรงเรือนสำหรับเลี้ยงโคนมทดแทนด้วยระบบชีวภาพ (วัวหลุม) จำนวน 6 หลัง ซึ่งสามารถรองรับการเลี้ยงโคนมทดแทนในชุดแรกได้จำนวน 300 ตัว

3. ชุมชนผู้สมัครฯ รับ โคนมทดแทนจากสมาชิกเข้ามาเลี้ยงในโครงการโดยเลี้ยงในระบบชีวภาพ โดยแยกคอกตามอายุของโคนมทดแทนจำนวน 3 รุ่น รวม 300 ตัว ดังนี้

- 1) โคนมรุ่นอายุตั้งแต่ 6-9 เดือนจำนวน 100 ตัว
- 2) โคนมรุ่นอายุตั้งแต่ 9-12 เดือนจำนวน 100 ตัว
- 3) โคนมรุ่นอายุตั้งแต่ 12-15 เดือนจำนวน 100 ตัว

4. ชุมชนผู้สมัครฯ จัดเลี้ยงโคนมทดแทนด้วยระบบชีวภาพจนเป็นโคสาวตั้งท้องไม่ต่ำกว่า 6 เดือน แล้วส่งคืนให้สมาชิกโดยผ่านสหกรณ์ต้นสังกัด หากสมาชิกไม่รับโคคืน ชุมชนฯ จัดประมูลเพื่อจำหน่ายให้กับเกษตรกรรายอื่นต่อไป

5. ชุมชนผู้สมัครฯ ขยายโครงการให้สามารถรองรับ โคนมทดแทนที่เลี้ยงด้วยระบบชีวภาพเพิ่มขึ้นปีละ 100 ตัว ตลอดระยะเวลา 6 ปี

4. ขอบเขตการดำเนินงาน

ชุมชนฯ มีสมาชิกเป็นสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรทั้งหมดจำนวน 10 สหกรณ์ และ 1 กลุ่ม ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และพัทลุง ซึ่งมีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในเครือข่าย

5. เป้าหมายการดำเนินงาน

1. สามารถส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจาก 100 รายในปีแรก เพิ่มขึ้นปีละ 50 ราย 6 ปี รวม 1,350 ราย และส่ง โคนมทดแทนจาก 300 ตัวในปีแรก เพิ่มขึ้นปีละ 100 ตัว 6 ปี รวม 3,300 ตัว

2. สามารถลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้ประมาณ 20-30% เนื่องจากลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูโคนมทดแทน ซึ่งทำให้รายได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่เท่ากัน

3. มีศูนย์เรียนรู้หรือศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยง โคนมด้วยระบบชีวภาพ (วัวหลุม) จำนวน 1 ศูนย์ ในเขตการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมภาคใต้

6. ระยะเวลาโครงการ ระยะเวลา 6 ปี

7. งบประมาณ จำนวนจำนวน 6,350,000 บาท แบ่งเป็น

7.1 เงินจ่ายขาด 2,800,000 บาท

เป็นค่าใช้จ่ายการประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ ค่าเอกสารประกอบการประชุม ค่าใช้จ่ายในการขนย้ายโคเข้าโครงการ ค่าเวชภัณฑ์และการผสมเทียม และค่าอาหาร โคนมใน 3 ปี แรก เพื่อจูงใจสมาชิก

7.2 เงินยืมปลอดดอกเบี้ย 3,550,000 บาท

เป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุนสร้างโรงเรือน 6 หลัง ค่าใช้จ่ายในการสร้างพื้นที่จัดเก็บอาหารหยาบ ค่าใช้จ่ายในการสร้างโรงเรือนห้องเก็บอาหาร/วัสดุอุปกรณ์ ค่าใช้จ่ายในการสร้างระบบ

ไฟฟ้าและระบบน้ำภายในฟาร์ม จัดซื้อรถตัดสำหรับใช้ในฟาร์ม จัดซื้อเครื่องชั่งน้ำหนักระบบดิจิทัล เพื่อชั่งน้ำหนักโค และจัดซื้ออุปกรณ์สำนักงานเพื่อเก็บข้อมูลในการดำเนินโครงการ

8. แผนการชำระคืน

จำนวนเงินที่ยืม	ปีที่ 1 (บาท)	ปีที่ 2 (บาท)	ปีที่ 3 (บาท)	ปีที่ 4 (บาท)	ปีที่ 5 (บาท)	ปีที่ 6 (บาท)	รวม
3,550,000 บาท	-	550,000	600,000	700,000	800,000	900,000	3,550,000 บาท
รวม	-	550,000	600,000	700,000	800,000	900,000	3,550,000 บาท

9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 9.1 ลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้ร้อยละ 20-30 ของต้นทุนเดิม
- 9.2 ลดภาระต่างๆ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
- 9.3 เกษตรกรจากการดูแลหรือเพิ่มขนาดอัตร้าวัวรีดได้มากขึ้น
- 9.4 เกษตรกรสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับภาระหนี้สินของสมาชิกได้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 9.5 สามารถส่งเสริมพัฒนาการดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนฯ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ต่างๆ ได้ดีและมากขึ้น
- 9.6 มีความมั่นคงทางการตลาดอาหารสัตว์ ซึ่งสามารถผลิตจำหน่ายให้โครงการโคนมทดแทนได้มากขึ้น
- 9.7 เกิดศูนย์การเรียนรู้ โคนมทดแทนและแหล่งพันธ์โคนมที่มีคุณภาพ
- 9.8 เกิดศูนย์เรียนรู้และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงโคนม จำนวน 1 ศูนย์
- 9.9 ชุมชนฯ มีรายได้จากการดำเนินธุรกิจ

รายการที่จะได้รับ	ปีที่ 1 (จำนวนโคที่เลี้ยง 300 ตัว)	ปีที่ 2 (จำนวนโคที่เลี้ยง 400 ตัว)	ปีที่ 3 (จำนวนโคที่เลี้ยง 500 ตัว)	ปีที่ 4 (จำนวนโคที่เลี้ยง 600 ตัว)	ปีที่ 5 (จำนวนโคที่เลี้ยง 700 ตัว)	ปีที่ 6 (จำนวนโคที่เลี้ยง 800 ตัว)	รวม
รายได้จากการเลี้ยง	150,000 บาท	200,000 บาท	250,000 บาท	300,000 บาท	350,000 บาท	400,000 บาท	1,650,000 บาท
รายได้จากการขายอาหาร	150,000 บาท	200,000 บาท	250,000 บาท	300,000 บาท	350,000 บาท	400,000 บาท	1,650,000 บาท
รายได้จากการจำหน่ายปุ๋ย	600,000 บาท	800,000 บาท	1,000,000 บาท	1,400,000 บาท	1,600,000 บาท	1,600,000 บาท	6,600,000 บาท
รวม	900,000 บาท	1,200,000 บาท	1,500,000 บาท	1,800,000 บาท	2,100,000 บาท	2,400,000 บาท	9,900,000 บาท

9.10 ชุมชนมีความมั่นคงทางการตลาดอาหารสัตว์ ซึ่งสามารถผลิตจำหน่ายให้โครงการ
โคนมทดแทนได้มากขึ้นทุกๆ ปี

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	รวม	หมายเหตุ
จำนวนโคที่เลี้ยง	300	400	500	600	700	800	3,300	ใช้เลี้ยงตัวละ 3
จำนวนอาหารข้นที่ใช้	810,000 กก.	1,080,000 กก.	1,350,000 กก.	1,620,000 กก.	1,890,000 กก.	2,160,000 กก.	8,910,000 กก.	กก. ต่อวัน คิดเป็น ตัวละ 2,700 กก. ต่อปี

9.11 เกิดศูนย์การเลี้ยงโคนมทดแทนและแหล่งพันธุ์โคนมที่มีคุณภาพซึ่งเลี้ยงโดยองค์กร
ของเกษตรกร

9.12 เกิดศูนย์เรียนรู้และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมทดแทนด้วยระบบชีวภาพ
(วัวหลุม) จำนวน 1 ศูนย์ ในการดำเนินงานโดยชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้ จำกัด